

**НАРОДНИЙ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ:
ВІД ПОГЛЯДУ У МИНУЛЕ – НА ШЛЯХУ У МАЙБУТНЄ**

Токовило О. В., Лавренко С. О., Лавренко Н. М.

ВСТУП

Важливу роль у процесі розвитку української державності та національному відродженні, вихованні молодого покоління патріотів, безперечно, відіграють музеї, створені при навчальних закладах. Сьогодні музеї і колекції університетів та інших вищих навчальних закладів України вивчають і зберігають значну частину державного Музейного фонду України, а також досліджують і популяризують історію науки і освіти, формують науковий світогляд молоді. Їх зібрання захоплюють розмаїттям колекцій і унікальністю збережених раритетів, яких немає в будь-яких інших музеях України, вони активно залучаються до наукових досліджень і навчальних програм, культурно-просвітницької і виховної роботи.

Музеї звертаються до своїх громад, сприяючи важливим і актуальним розмовам через свої колекції та роблячи об'єкти доступними та значущими для широкого кола відвідувачів. Музейний досвід – це багатшарова подорож, яка є пропріоцептивною, сенсорною, інтелектуальною, естетичною та соціальною. Крім того, це робить музей місцем навчання, дивування, роздумів і відпочинку, сенсорної стимуляції, нових соціальних зв'язків, створення довготривалих спогадів і спогадів про минулі події. Із запропонуванням поняття «нематеріальна культурна спадщина» виставки більше займаються представленням інформації та історій, що стоять за об'єктами, тобто розповіддю історій, особливо спробою представити явища. У контексті музею явища, які більше звертають увагу на нематеріальне, з історіями, людьми та часом, що стоять за об'єктами як такими, відрізняються від об'єктів. У музеї через візуалізацію та інтерпретацію інформації, вбудованої в об'єкти, явища з'єднуються, впорядковуються, виражають відповідно до логіки інформації, водночас вбудовуючи сюжетну лінію з багатими значеннями в простір, зокрема, приєднуючи емоцію до контексту, отже, спостерігайте за музеєлізацією від об'єктів до спогадів, яка є важливою не лише всередині музею, але й для трансформації повсякденного життя

із захоплюючим відтінком, починаючи від крихітного портативного об'єкта до великого міста, люди, речі, об'єкти та значення, пов'язані з живим світом, можуть бути повністю музеєлізовані, створюючи поширені музеї пам'яті. У цьому випадку музей стає не лише місцем, де виставляються об'єкти, але й дозволяє відвідувачам відчувати, зрозуміти й навіть втілити історію через ці об'єкти¹.

1. Створення Народного музею історії Херсонського державного аграрно-економічного університету

Народний музей історії Херсонського державного аграрно-економічного університету був створений у 1960 році за ініціативи завідувача кафедри історії і філософії, доктора історичних наук, професора Давидова Михайла Йосиповича. Його створення стало можливим завдяки ініціативі студентів та викладачів, які прагнули зберегти історію навчального закладу та вшанувати його традиції. Поступово музей почав формувати своє фонди, в які ввійшли експонати, що відображають історію університету, його видатних викладачів, студентів, а також історію аграрної освіти в Україні.

За майже 65 років існування Народний музей історії Херсонського державного аграрно-економічного університету став тим центром, де зосереджено відомості про педагогічну діяльність викладацького складу та досягнення випускників за 150-річну історію навчального закладу.

В основних та допоміжних фондах Народного музею історії Херсонського державного аграрно-економічного університету налічується понад 3500 одиниць зберігання. Це та потужна інформаційна база, яку використовують не лише в роботі музею, але й як довідковий матеріал у роботі аспірантів, студентів, викладачів та працівників інших установ. Експозиція музею має вісім тематичних розділів. Усі історичні періоди розвитку навчального закладу в експозиції представлено поетапно, починаючи із часу заснування в 1874 році.

У музеї представлено різноманітні експонати, які охоплюють різні етапи розвитку університету та аграрної освіти:

- документи, фотографії та нагороди;
- експонати, що ілюструють життя студентів і викладачів;
- сільськогосподарська техніка та обладнання різних епох;
- матеріали, пов'язані з видатними науковцями та випускниками університету.

¹ Wang S. Museum as a Sensory Space: A Discussion of Communication Effect of Multi-Senses in Taizhou Museum. *Sustainability*. 2020, 12(7):3061. <https://doi.org/10.3390/su12073061>

Музей є відкритим для всіх бажаючих, зокрема для школярів, студентів і науковців. Тут проводяться тематичні екскурсії, лекції та семінари, які сприяють глибшому розумінню історії аграрної освіти і науки.

У другій половині XIX ст. гостро постало питання необхідності поглиблення знань про рільництво, налагодження ефективного сільськогосподарського виробництва. Головними завданнями тогочасних господарів Таврійського краю було поліпшення сортів культивованих зернових культур, удосконалення землеробських знарядь, запозичення західноєвропейського досвіду, сприяння розвитку виноградарства, садівництва, овочівництва, інших галузей сільського господарства. Саме тому у 1872 р. було прийнято рішення про створення Земського сільськогосподарського училища в передмісті Херсона².

Відкриття училища було обумовлене необхідністю організувати в південному регіоні України навчання спеціалістів-агрономів з метою підвищення сільськогосподарської культури, організації надання кваліфікованої агрономічної допомоги, адже існували певні складнощі у веденні сільського господарства: великі масиви землі, відведені під сівбу, почали втрачати родючість, складними були кліматичні умови. Всі ці причини зумовили появу першого на півдні України Херсонського земського сільськогосподарського училища III розряду. Це стало можливим завдяки зусиллям Одеського товариства сільського господарства південної Росії та Херсонського губерньського земства (голова Ерделі О.С.), при участі вчених (Ізмайльського О.О., Стебута І.О.). Перед заснованим Херсонським земським сільськогосподарським училищем ставилося завдання – готувати управителів поміщицьких маєтків, хоча не виключалося й використання випускників в державному апараті, у першу чергу в земських установах. В подальші роки на перше місце висували завдання обслуговування селянського господарства.

Основними завданнями Народного музею історії Херсонського державного аграрно-економічного університету є вивчення і відображення в експозиціях як минулого, так і сучасних здобутків нашого університету, сприяння підвищенню іміджу. Відображення в експозиціях традицій наукових досліджень і навчання, висвітлення життя і діяльності відомих випускників, відображення студентського життя (навчання, дозвілля, традиції) – все це має бути в основі побудови

² Херсонському земському сільськогосподарському училищу – 150 років. Державний архів Херсонської області. Режим доступу: <https://kherson.archives.gov.ua/informacyjna-diyalnist/dokumentalni-vystavky-on-line/hersonskomu-zemskomu-silskogospodarskomu-uchylyshhu-150-rokiv/>

ідентичності нашого університету. Це зрештою і є та нематеріальна культурна спадщина, яку треба зберегти.

Речові пам'ятки розповідають про становлення та розвиток навчального закладу, де його історична хода оживає у фото, документах, рукописах, друкованих виданнях викладачів, випускників, студентів.

В експозиціях музею них немало оригінальних, які мають історичні цінності. Саме вони є золотим фондом музею. Це і документи, і фотографії, і книги, і спогади вихованців учбового закладу, серед яких Е.Ф. Лискун – випускник Херсонського сільськогосподарського училища 1896 року, в подальшому доктор сільськогосподарських наук, професор, проректор, завідувач кафедри сільськогосподарської Академії ім. К.О. Тимірязєва; І.Ф. Гаркуша – президент Академії наук Туркменістану, випускник 1926 року³.

Найціннішими експонатами Музею є дипломи випускників і науковців кінця XIX століття.

**Рис. 1. Білет учня 4 класу
Херсонського земського
сільськогосподарського училища,
звільненого у відпустку. 1899 р.**



Серед експонатів є групові та індивідуальні фотографії 1888, 1902, 1904, 1907 років. У Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету зберігається унікальна фотографія всього викладацького й учнівського складу 1914 року.

³ Народний музей історії Херсонського державного аграрного університету. уклад.: В.О. Ушкаренко та ін. Херсон: РВВ «Колос», 2010. 18 с.



Рис. 3. Свідцтво Херсонського земського сільськогосподарського училища на право навчання у вищих навчальних закладах. 1909 р.

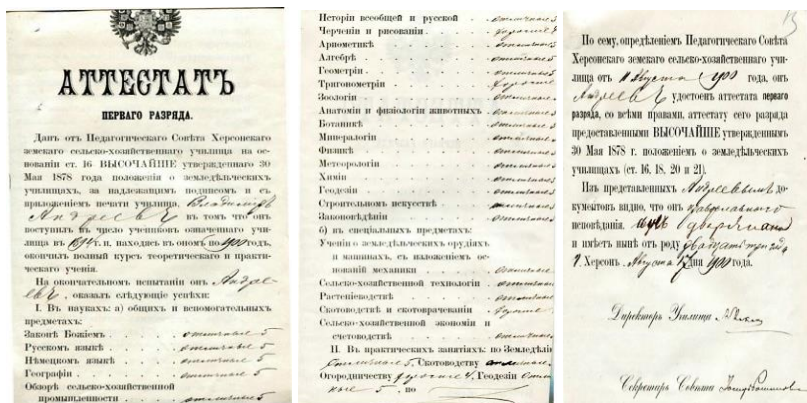


Рис. 2. Атестат I розряду про закінчення Херсонського земського сільськогосподарського училища. 1900 р.

Історичну цінність представляють рукописні книги, різного роду прохання, заяви, повідомлення, написані в 80-90-х роках XIX століття. Дуже цікава доповідь Міністра юстиції Муравйова від 07 грудня 1894 року на ім'я Його Височайшої імператорської Величності про революційні гуртки та їх учасників в Херсонському земському сільськогосподарському училищі та інші, не менш цікаві матеріали.



Рис. 4. Викладацький і учнівський склад Херсонського земського сільськогосподарського училища у 1914 році



Рис. 5. Перший випуск агрономів-зоотехніків у Херсонському сільськогосподарському інституті, 1930 рік

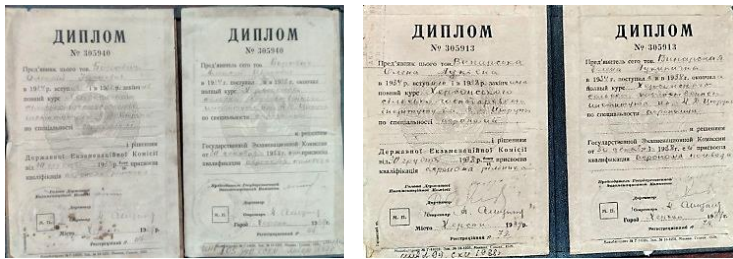


Рис. 6. Дипломи випускників Херсонського сільськогосподарського інституту (1934–1938 років навчання)

В подальшому училище зазнало ряд перетворень. У 1923 – воно називалося сільськогосподарським технікумом і при ньому була створена агрономічна профшкола. У 1925 році у технікумі навчалось 166 студентів і він мав назву: Херсонський сільськогосподарський технікум ім. О.Д. Цюрупи. У 1928 році реорганізовано в Херсонський сільськогосподарський інститут ім. О.Д. Цюрупи⁴.

У Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету зберігається колекція випускних альбомів та планшетів 1930–1940-х років, рукописи та видання наукових праць, нагороди заслужених діячів освіти і науки, спортивних команд університету, наукові прилади, фотографії та інші предмети, пов'язані з історією Херсонського державного аграрно-економічного університету, зібрання раритетних видань 1874–1945 років (рис. 5).

2. Опис історичних постатей в Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету

У Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету також представлені особові архіви випускників та працівників освітньої установи. Серед них – архів засновника школи Зрошувального землеробства Сергія Дмитровича Лисогорова.

Сергій Дмитрович народився в Олександрійському районі Кіровоградської області у родині священика й сам закінчив духовну семінарію у Одесі. У 1922 році вступив до Херсонського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1925 році. Спочатку працював в окремому управлінні м. Херсона, з березня 1926 року – технік із сортовипробування на Херсонській дослідницькій станції, а в 1928 році був призначений спеціалістом і завідувачем відділу рільництва.

⁴ Ушкаренко В.О., Мартинова Т.Д. Херсонський державний аграрний університет. Історичний нарис. Херсон: Айлант, 1999. 180 с.

Починаючи з 1926 року, науково-дослідницька робота С.Д. Лисогорова присвячена вирішенню питань землеробства в посушливому степу України та Північному Кавказі. В 1938 року захистив дисертацію, отримавши ступінь кандидата сільськогосподарських наук й за рік був обраний доцентом кафедри фізіології рослин Херсонського сільгоспінституту. На цій посаді працював до серпня 1941 року. У 1944 році повернувся до роботи в інституті. У 1949 році захистив докторську дисертацію, з 1951-го став професором.



Рис. 7. Посвідчення професора Лисогорова С.Д.

Життєвим кредом у Сергія Дмитровича було: «пізнавати об’єктивні закони розвитку природи, на основі чого будувати наукову і громадську діяльність у землеробстві, передавати світло знань своїм послідовникам, працювати над собою все життя, поповнюючи запас необхідних знань, незалежно від звання чи посади, тому що припинити активно міркувати – значить припинити жити; бути стриманим і стерпним з усіма, не принижуючи чиєїсь гідності, цінувати працю і вміння кожної людини, любити і зберігати природу». Сергій Дмитрович писав: *«Що залишу я в житті? Саме цінне – це мої учні-агрономи, а також, головне – низка вчених – кандидатів і докторів наук, що взирає в майбутнє...»* *«Я мрію про те, щоб і моя праця продовжувала жити після мене в праці моїх учнів – як в галузі виробництва, так і в лабораторії вченого...»*. *«Щоб зі мною не трапилось, з кожним із Вас залишиться частка мого серця, моєї душі, мого тепла. Я б хотів вічно жити в Вашій пам’яті»*.

Науково-дослідницька робота С.Д. Лисогорова нерозривно була зв’язана з його постійною педагогічною діяльністю. Часто він свої лекції починав здивуванням, а потім в процесі читання обґрунтовував, зачаровував студентів послідовністю, логічністю, побудови і висновками. С.Д. Лисогоров прагнув на лекції кожне положення зробити максимально доступним для слухачів.

Ім’я С.Д. Лисогорова як вченого-зрошенця набуло міжнародного визнання. Так, в 1963 році в складі вітчизняних вчених він був запрошений на міжнародний симпозіум у Швецію. В 1968 році представляв делегацію вчених на всесвітньому конгресі з питань зрошувального землеробства (Чехословаччина).



Рис. 8. Професор Лисогоров С.Д. проводить лекцію 1970-ті роки

31 жовтня 1967 року Сергію Дмитровичу Лисогорову одному з перших в місті, було присвоєне звання «Почесний громадянин міста Херсон». За наукову, педагогічну та громадську діяльність С.Д. Лисогорова нагороджена орденом Леніна, Трудового Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ступеня, медалями.

В особовому архіві Сергія Дмитровича Лисогорова, який знаходиться у Народному музеї історії ХДАЕУ, представлені анкета, короткі біографічні відомості членів родини С.Д.Лисогорова, газетні вирізки, запрошення, листування, а також вірші та нариси, написані Сергієм Дмитровичем.

У тоненькому зошиті на 17 рукописних сторінках представлені вірші, датовані 1935–1944, 1990 роками.

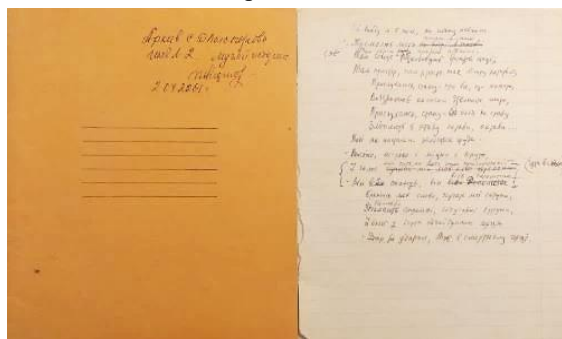


Рис. 9. Рукописний зошит віршів С.Д. Лисогорова

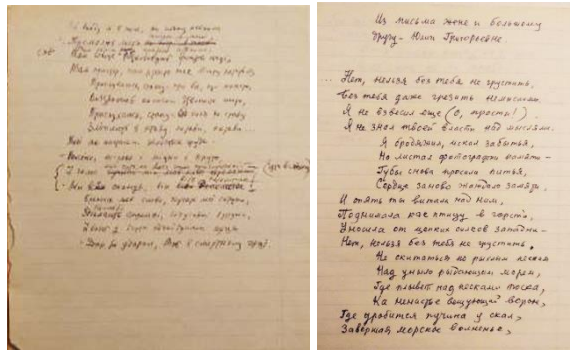


Рис. 10. Вірші С.Д. Лисогорова, які зберігаються в особовому архіві Народного музею історії ХДАЕУ

Найбільша кількість віршів, представлених у творчому доробку, датована 1941-1944 роками. Це такі назви віршів як «Самота» (серпень-вересень 1941 р.), «Осінь» (жовтень 1941 р.), «Зима» (1941 р.), «Осіній настрій» (1942–1944 рр.), «Зима-зима» (1942-1943 рр.), «Хмарно» (1943 р.).

Вірші 1943-1944 років мають більш оптимістичний настрій – Сергій Дмитрович неначе передчуває, що зовсім скоро буде звільнена його рідна Херсонщина. Так, вірш «Весна і воля» написаний в перший місяць після звільнення рідного міста.

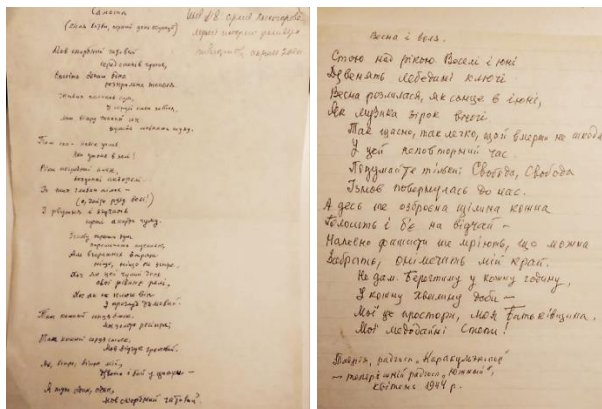


Рис. 11. Вірш С.Д.Лисогорова «Самота» (серпень-вересень 1941 р.) та «Весна і воля» (квітень 1944 р.), який зберігається в особовому архіві Народного музею історії ХДАЕУ

З-поміж усіх матеріалів особового архіву Сергія Дмитровича Лисогорова особливу ліричність привертає до себе увагу нарис «Разок намиста». Це історія про любовний трикутник, у який в юнацькі роки потрапив херсонець Сергій Лисогоров, його дружина Юлія Воцелко і відомий український поет Павло Тичина. Цей епізод життя Павла Григоровича не згадується в його офіційній біографії, тому ми не можемо засвідчити цілковиту достовірність викладених автором фактів. Але таки є бажання поділитися красивою ліричною сповіддю подружжя Лисогорових, яка може бути цікавою і для краєзнавців, і для шанувальників української літератури⁵.

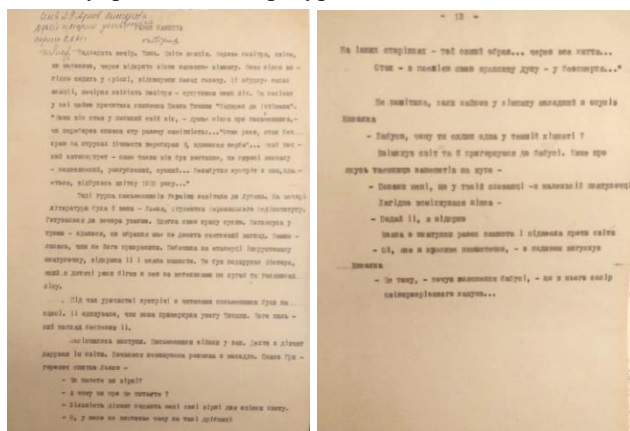


Рис. 12. Нарис С.Д.Лисогорова «Разок намиста»

Ця історія кохання почалася у 1929 році. Група українських письменників приїхала у місто Лубни. Поспішала на зустріч із ними й студентка Херсонського педінституту Льоля Воцелко. Вона одягла свою найкращу сукню, а шию прикрасила разком яскравого намиста, подарованого коханим – Сергієм Лисогоровим. Льоля й подумати не могла, що її одразу помітить, виділить з усієї публіки Павло Тичина. Його погляд збентежив дівчину. Після урочистої частини між ними зав'язалася невимовлена розмова. Павло Григорович поцікавився, чи не пише вона віршів – Льоля відповіла, що не займається такою нісенітницями. Але навіть така різка відповідь не зупинила Павла Тичину – були й інші зустрічі з поетом, цікаві й змістовні розмови. Одного разу Тичина зовсім несподівано зізнався у коханні. Льоля

⁵ Фетісова О. Невідома херсонська любов Павла Тичини. Музей книги: сайт Херсонської ОУНБ ім. Олеса Гончара. Режим доступу: <https://museum.lib.kherson.ua/nevidoma-hersonska-lyubov-pavla-tichini.htm?ps=18>

не могла дати раду своїм почуттям. Вона пам'ятала слова хлопця, з яким в дитинстві бігала за метеликами по зеленій галявині неподалік від лісу. Саме його кохала Льоля. Тому й відмовила Поету. Красиве і довге життя прожила Юлія Григорівна Воцелко із Сергієм Дмитровичем Лисогоровим – людиною душевною, широко, доброю і сміливою.

У Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету зберігаються особові документи викладачів та випускників, які брали участь у Другій світовій війні: директора університету Сергія Марковича Курдеса, студента другого курсу, добровольця Євгена Івановича Масалова.

Сергій Маркович Курдес народився 7 листопада 1904 року у селі Михайлівка Краснопілляського району Сумської губернії в селянській родині. У 1930 році він закінчив Полтавський сільськогосподарський інститут, у 1932 – аспірантуру.



Рис. 13. Документи з особового архіву С.М. Курдеса, датовані 1939–1940 роками

3 березня 1932 року працював у Херсонському сільськогосподарському інституті на посаді викладача, заступника директора і декана агрономічного факультету, ректора інституту (1937–1938 рр.).

27 червня 1940 року захистив кандидатську дисертацію, а у жовтні 1940 року був затверджений у вченому званні доцента по кафедрі «Загальне землеробство».

Сергій Маркович Курдес одним з перших в інституті пішов на фронт захищати батьківщину. Загинув у 1942 році під час оборони Севастополю. У сповіщенні було записано: «Курдес Сергій Маркович, перебуваючи на фронті, зник безвісти 6 червня 1942 року». В особовому архіві С.М. Курдеса зберігаються його листи з фронту до дружини, Ольги Іванівни Недохлебової.

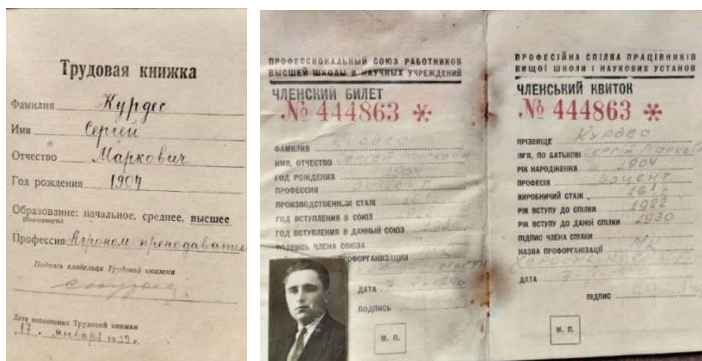


Рис. 14. Документи з особового архіву С.М.Курдеса, датовані 1939–1940 роками

Євген Іванович Масалов пішов на фронт добровольцем, коли був студентом другого курсу Херсонського сільськогосподарського інституту. У 1943 році закінчив Харківське військово-авіаційне училище.



Рис. 15. Документи з особового архіву Євгена Івановича Масалова

Загинув на фронті 20 квітня 1945 року. Його син також закінчив Херсонський сільськогосподарський інститут.

В знак пошани полеглих у Другій світовій війні їх імена висічені на меморіальній стелі університету, а в Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету оформлена експозиція, в якій представлені матеріали з особових архівів⁶.

⁶ Корзун О.В. Особливості розвитку сільськогосподарської дослідної справи в УРСР у роки Другої світової війни. *Історія науки і техніки*. 2018. Т. 8. Вип. 2(13). С. 489–499.

**3. Колекція рідкісних та цінних видань
сільськогосподарської тематики в Народному музеї історії
Херсонського державного аграрно-економічного університету**

У Народному музеї історії Херсонського державного аграрно-економічного університету зберігається колекція рідкісних та цінних видань сільськогосподарської тематики.

Шлехтендаль Д. Книга «Визначник комах, запровадження їх вивчення». Це праця німецьких вчених Дідеріха Шлехтендаля та Даніла Вюнше, яка була видана у 1890 році у московському видавництві (рис. 16).

Дідеріх Франц Леонард фон Шлехтендаль (1794-1866) – німецький ботанік і міколог. Спеціалізувався на папоротевидних і насінневих рослинах. Протягом 1819–1833 рр. фон Шлехтендаль був куратором Королівського гербарію, поклавши таким чином основу для нинішнього ботанічного музею в Берліні. Учений вніс значний вклад в ботаніку, описавши безліч видів рослин.

Книга «Ентомологічні дослідження та екскурсії, зроблені в Бессарабській, Катеринославській, Полтавській, Таврійській та Херсонській та ін. губерніях у 1887 р.» (Одеса, 1898 р.) – це звіт обласного ентомолога, агронома Петра Ахіллесовича Забаринського. Він народився в Полтаві, активно брав участь у роботі Одеської ентомологічної комісії, у 1888–1896 рр. (рис. 17).

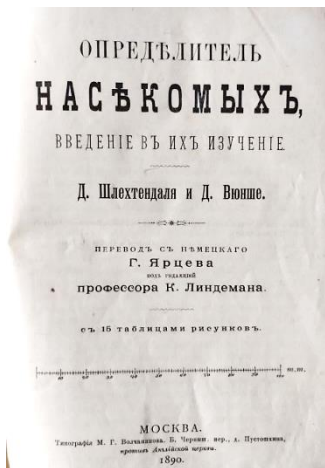


Рис. 16



Рис. 17

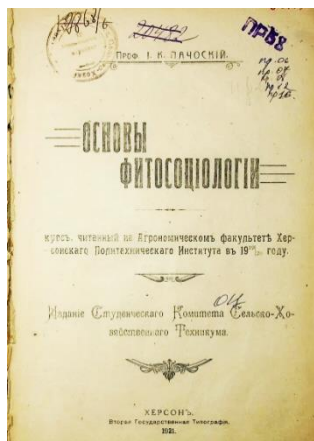


Рис. 18

Книга «Основы фітосоціології» Й.К. Пачоського є бібліографічною рідкістю. Автор – Йосип Конрадович Пачоський – був видатним професором, основоположником фітоценології, засновником Херсонського природничо-історичного музею. У 20-ті роки ХХ століття він був викладачем Херсонського сільськогосподарського технікуму. Цю книгу – курс лекцій, який був прочитаний на агрономічному факультеті у 1919–1920 рр. – видали у 1921 році представники студентського комітету сільськогосподарського технікуму. До речі, захоплюючі лекції Й.К. Пачоського відвідували не тільки студенти, але й вільні слухачі (рис. 18).

Протягом 60-ти років існування Народного музею історії Херсонського державного аграрно-економічного університету його відвідування музею стало важливою частиною освітнього процесу, що сприяє формуванню у студентів поваги до історії та культурної спадщини Херсонського державного аграрно-економічного університету. Адже в музеї минуле переплітається із сучасним: багато студентів, викладачів мають змогу побачити свої фото на нових стендах та відчути гордість за його випускників.

Використання потенціалу університетського музею повинно, у першу чергу, нашим студентам, прищепити повагу до традицій нашої Alma mater плекати в них відчуття зв'язку з університетською спільнотою. А поза стінами закладу – можливість донести до широкого загалу його унікальну історію та цінності, акумульовані в його стінах.

Народний музей історії Херсонського державного аграрно-економічного університету являє собою цінне джерело знань

про історію аграрної освіти в Україні та культурну спадщину регіону. Одним з основних напрямків діяльності музею є зберігання та експозиція знарядь праці й предметів побуту. Поява експонатів надає можливість поповнити та створити нові експозиції. Так, у 1995 році завдяки колективу кафедри історії та філософії, під керівництвом професора Мохненка Сергія Степановича була відкрита експозиція «Знаряддя праці й домашнього вжитку кінця XIX – початку XX століття», цей період в історії аграрного сектора України був ключовим, адже він ознаменував зміни в аграрному виробництві, техніці, а також в культурному та соціальному житті.

Знаряддя праці, що використовувалися в сільському господарстві, відображають досягнення аграрної інженерії та техніки свого часу. Вони свідчать не лише про технологічні нововведення, а й про соціально-економічні аспекти життя селян. Наприклад, плуги, борони, жниварки, та інші ручні інструменти допомагали підвищити продуктивність праці, оптимізувати процеси обробки землі, що в свою чергу формувало нову аграрну культуру.

Зберігання цих знарядь у музеї дозволяє майбутнім поколінням не лише ознайомитися з їх фізичними особливостями, але й зрозуміти, як вони вплинули на життя людей, які їх використовували. Вивчення знарядь праці може стати основою для численних досліджень у сфері агрономії, економіки, історії та соціології.

У народному музеї також важливе місце займають предмети домашнього вжитку, які використовувалися в побуті селян. Серед них – кухонне начиння, текстиль, меблі, знаряддя для обробки тканини тощо. Ці предмети не лише відображають матеріальну культуру того часу, а й несуть в собі соціальну пам'ять, вказуючи на стиль життя, традиції і звичаї.

Наприклад, керамічний посуд, який використовувався для зберігання їжі, свідчить про локальні традиції гончарства, тоді як текстильні предмети можуть розповісти про техніку ткацтва, які передавалися з покоління в покоління. Збереження таких предметів в музеї підтримує культурну спадщину та ідентичність народу.

Зберігання знарядь праці та предметів домашнього вжитку також відкриває нові горизонти для наукових досліджень. Використання музейних експонатів у навчальному процесі дозволяє студентам вивчати історію науки і техніки, взаємозв'язок між традиціями та сучасністю в аграрній економіці.

Дослідження асортименту знарядь та предметів побуту може сприяти розвитку нових наукових ідей, інновацій у сільському господарстві та ремеслах, впровадженню відновлювальних технологій.



Рис. 15. Знаряддя праці й домашнього вжитку кінця XIX – початку XX століття

Збереження історичних знарядь праці та побутових предметів є критично важливим для формування культурної ідентичності. **У світі, де глобалізація призводить до уніфікації культури, важливо не забувати про локальні традиції та специфіку.** Музей, виступаючи як хранитель пам'яті, допомагає підтримувати цю унікальність.

Люди, які відвідують музей, мають можливість усвідомити цінність власної історії, традицій та звичаїв. Це сприяє формуванню національного духу і гордості за своє минуле.

У 2006 та у 2009 роках за сприяння міжнародної організації «Херсонське земляцтво» урочисто відкриті експозиції, присвячені видатним випускникам університету – Мозговому Івану Олексійовичу та Проценко Діні Йосипівні. У 2014 році були проведені роботи з реекспозиції Народного музею історії Херсонського державного аграрно-економічного університету, оновлені структуру виставкових залів. До цього процесу були залучені як викладачі кафедр, так і студенти Херсонського державного аграрно-економічного університету. Відбувається постійне поповнення колекції Народного музею фотоальбомами, спортивними кубками, особистими речами випускників та викладачів університету.

Починаючи з 2014 року в колекції Народного музею збираються матеріали про випускників та викладачів, які стали на захист своєї Батьківщини. Це фотографії, нагороди, спогади рідних та друзів.

Під час повномасштабного вторгнення росії місто Херсон було в окупації довгих і важких вісім з половиною місяців. Окупаційна влада почала «відновлювати» вищу освіту шляхом захоплення будівель, арештів викладачів. У серпні 2022 року російські окупанти захопили корпуси, гуртожитки і матеріально-технічну базу Херсонського державного аграрно-економічного університету. Також вони “призначили” свого “ректора”, але розпочати діяльність не встигли – 11 листопада 2022 року місто Херсон було деокуповано. У приміщенні університету залишились «сліди діяльності» колаборантів і представників окупаційної влади (пропагандистські друковані матеріали, символіка тощо).

ВИСНОВКИ

Народний музей історії Херсонського аграрно-економічного університету є не лише важливою складовою частиною університетського життя, але й цінним культурним, освітнім та науковим ресурсом для студентів, викладачів та ширшої громади. Його створення стало важливим кроком у збереженні пам’яті про історію аграрної освіти в Україні, особливо в контексті розвитку регіону Херсонщини.

Основним завданням музею є збереження та популяризація культурної спадщини, яка пов’язана із сільським господарством. Значна частина експонатів, що представлена в музеї, належить до історії аграрних традицій Херсонщини, що робить музей важливим свідком та хранителем ідентичності регіону. Це не тільки підкреслює значення аграрного сектора в історії краю, але й сприяє усвідомленню важливості агрономічних професій серед молоді.

Музей виконує важливу освітню роль, надаючи студентам можливість дізнатися більше про історію сільськогосподарських практик, технологій і досягнень науковців. Він слугує платформою для проведення лекцій, семінарів та екскурсій, що робить навчальний процес більш інтерактивним і цікавим. Студенти можуть побачити наочно результати багатих аграрних традицій і сучасних технологій, що допомагає їм глибше усвідомити ту роль, яку вони відіграють у розвитку галузі.

Народний музей також стає осередком наукової діяльності, де проводяться дослідження, пов’язані з аграрною історією, а також розвитком нових агрономічних практик. Музей є на зразок дослідницького центру. Це створює умови для розвитку наукового мислення та заохочує студентів до того, щоб вони самостійно досліджували минуле та його вплив на сьогодення.

Музей також виконує соціальну функцію, об’єднуючи різні верстви населення навколо спільної мети – збереження історії та культурної

спадщини. Активна участь громади у житті музею стимулює формування цивільної свідомості та відповідальності за збереження історії. Особливо важливо, що музей відкритий для відвідувачів з усіх куточків України, що дозволяє поширювати знання про аграрну історію серед широкого загалу.

Народний музей не тільки зберігає спадщину, але й адаптується до нових викликів, впроваджуючи інноваційні проекти та ініціативи. Використання сучасних технологій для віртуальних виставок, мультимедійних презентацій та інтерактивних елементів приваблює молодь і робить музей більш доступним для нових поколінь. Це сприяє популяризації аграрних знань і підвищує інтерес до сільського господарства.

Роки минають, змінюються покоління, а Народний музей історії університету залишається невичерпною скарбницею людської пам'яті, зберігаючи документи, матеріали, фотографії та особисті речі, пам'ятні знаки, кубки, нагороди, подарунки – усе те, що дозволяє доторкнутися душою до живої історії, показати різні аспекти діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету з підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

АНОТАЦІЯ

Важливу роль у процесі розвитку української державності та національному відродженні, вихованні молодого покоління патріотів, безперечно, відіграють музеї, створені при навчальних закладах. Сьогодні музеї і колекції університетів та інших вищих навчальних закладів України вивчають і зберігають значну частину державного Музейного фонду України, а також досліджують і популяризують історію науки і освіти, формують науковий світогляд молоді. Їх зібрання захоплюють розмаїттям колекцій і унікальністю збережених раритетів, яких немає в будь-яких інших музеях України, вони активно залучаються до наукових досліджень і навчальних програм, культурно-просвітницької і виховної роботи. За майже 65 років існування Народний музей історії Херсонського державного аграрно-економічного університету став тим центром, де зосереджено відомості про педагогічну діяльність викладацького складу та досягнення випускників за 150-річну історію навчального закладу. Це та потужна інформаційна база, яку використовують не лише в роботі музею, але й як довідковий матеріал у роботі аспірантів, студентів, викладачів та працівників інших установ.

Література

1. Wang S. Museum as a Sensory Space: A Discussion of Communication Effect of Multi-Senses in Taizhou Museum. *Sustainability*. 2020, 12(7):3061. <https://doi.org/10.3390/su12073061>
2. Херсонському земському сільськогосподарському училищу – 150 років. Державний архів Херсонської області. Режим доступу: <https://kherson.archives.gov.ua/informaczijna-diyalnist/dokumentalni-vystavky-on-line/hersonskomu-zemskomu-silskogospodarskomu-uchylyshhu-150-rokiv/>
3. Народний музей історії Херсонського державного аграрного університету. уклад.: В.О. Ушкаренко та ін. Херсон: РВВ «Колос», 2010. 18 с.
4. Ушкаренко В.О., Мартинова Т.Д. Херсонський державний аграрний університет. Історичний нарис. Херсон: Айлант, 1999. 180 с.
5. Фетісова О. Невідома херсонська любов Павла Тичини. Музей книги: сайт Херсонської ОУНБ ім. Олеса Гончара. Режим доступу: <https://museum.lib.kherson.ua/nevidoma-hersonska-lyubov-pavla-tichini.htm?ps=18>
6. Корзун О.В. Особливості розвитку сільськогосподарської дослідної справи в УРСР у роки Другої світової війни. *Історія науки і техніки*. 2018. Т. 8. Вип. 2(13). С. 489–499.

Information about the authors:

Tokovylo Oksana Valeriivna,

Head of Department of Maintenance and Storage of Funds
Kherson State Agrarian and Economic University
23, Stritenska str., Kherson, 73006, Ukraine

Lavrenko Sergiy Olehovych,

Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Agriculture,
Kherson State Agrarian and Economic University
23, Stritenska str., Kherson, 73006, Ukraine

Lavrenko Nataliia Mykolaiivna,

Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Land Management,
Geodesy and Cadastre
Kherson State Agrarian and Economic University
23, Stritenska str., Kherson, 73006, Ukraine